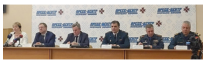

Матур гына 8 март бәйрәмен vткәрдек. Хатын-кызларыбыз чәчәкләр бәйләменнән, бvләкләрдән кояш кебек балкыдылыр. Тиз арада табигать тә жанланып китте: бер-ике кон эчендә жылытты, янгыр яуды, елгаларыбыз су белән тулды, боз аккан урыннар да бар.
Табигатебез жанланды һәм шунын белән бергә тиз генә юлларны, кvперләрне, ойләрне су басты. Шулай, 11 мартта оператив кинәшмәдә Мордовия Главасы Артём Здунов язгы традицион актуаль проблемага - ташу вакытында автомобиль кvперләрен су басуга игътибар итте. Тобәктә су басу белән автомобиль элемтәсе тулысынча бозылган берничә территория бар, кайбер торак пунктларда яшәvчеләр доньядан аерылган булалар. Республика житәкчесе ассызыклаганча, мондый территорияләр билгеле. Ташуга алдан әзерләнергә кирәк, ди Артём Алексеевич. «Барлык вакытларда да бер vк нәрсә: тvбән кvперне су кисеп алган торак пункт. Әйдәгез, су басуга әзерләник! Ин куркыныч урыннардан башлыйк - жыелма конструкцияләр урнаштырыйк. Әгәр алар кешеләргә киләчәктә кирәк булса, аларны калдырыйк. Республикада су басу сезоны ышанычлы vтсен очен, шунын белән шогыльләнегез», - диде Артём Здунов.
Әмма кар тиз эрv, янгыр яву әзерләнергә кvп вакыт бирмәде. Мәсәлән, Мордовия Республикасы буенча Эчке эшләр министрлыгынын Дәvләт автоинспекциясе хәбәр иткәнчә, 12 мартта Ковылкино районы территориясенен 53 км автомобиль юлында, Рузаевка – Ковылкино - Торбеево (Рус Коломасово авылы, Паево авылына борылыш арасында) юл полотносы су астында кала. Хәзерге вакытта юл - патруль хезмәте һәм юл хезмәте хезмәткәрләре урында эшли. Хәл начарланган очракта юлнын әлеге участогында хәрәкәтне чикләv мәсьәләсе хәл ителәчәк.
Шул ук конне Кадошкино районы Большие Поляны авылы халкы су стихиясе белән корәшеп алды. Авылны урап аккан Исса елгасына су юлларын, асфальт юлын капламасын дип, Капкаев Рашид Рустам улы vз транспорты белән Насакан Потьма тирәсендәге су юллары ачып йорде, авыл житәкчесе Наилә Хафиз кызы Долотказина елга аша vткән тvбән кvпернен перилаларын салдыртып юлны япкан. Ул 12 сәгатьтә су 82 см кvпер остенә кvтәрелсә, 17 сәгатьтә 1 метр 86 см кvтәрелде, диде. Тонлә Ленина урамындагы 58, 56, 54 йортларны су басудан Долотказин Ильдар Али улы, Долотказин Руслан Альберт улы, Капкаев Рашид Рустам улы, авыл житәкчесе житәкчелегендә, коткардылар. Ә су батырунын топ сәбәбе – vткән ел юлга асфальт жәйгәндә юлларны тозv технологиясен тулысынча башкармауда, язгы ташу очен жайланмаларны дорес урнаштырмауда, су агу юлларын каплауда.
Уникесендә Саранск шәһәрен дә ташу сулары батырып алды: Рабочая урамы янындыгы Инсар елгасы аша һәм Юбилейный 1 һәм 2 микрорайоннары арасындагы Тавла елгасы аша тvбән кvперләр вакытлыча ябылды. Ромоданово районы Кочуново авылындагы 14 хужалыкны су баскан, дип яза интернет челтәр. МЧС хезмәткәрләре авыл халкына ярдәм итә.
14 мартта бу теманы яктырткан пресс-конференция vтте. Мордовиядә биш районда жиде тvбән сулы кvпер су астында калган. Су басу зонасында бvгенге кондә 5 торак йорт һәм 323 йорт яны участогы бар. Мондый мәгълvматларны Мордовия матбугат vзәгендә узган конференциясендә Россия гадәттән тыш хәлләр министрлыгынын

Мордовия Республикасы буенча Баш идарәсе начальнигы Сергей Викторович Репин белдерде.
«Быел кар бик тиз эри башлады, ә елгалар бер ай алдан ачылды. Янгыр һәм жылы һава торышы аркасында кvп су жыелган, һәм бу су басуга сәбәп булган. Су шундый дәрәжәгә кvтәрелде, алга таба кvтәрелv шактый житди нәтижәләргә китерергә момкин. Бездә барлык кирәкле кочләр һәм чаралар бар, әмма эштә кайбер проблемалар белән дә очраштык. Алар, беренче чиратта, йорт яны участокларын тоту, vткәрv торбаларын контрольдә тоту, су бvлеп бирелергә тиешле каналларны чистарту белән бәйле», - дип анлатты С.В.Репин.
Шулай ук ташуга әзерлек, кон кадагы булган сунын кайсы пунктларда нинди дәрәжәдә vсvе, язгы процессларны фаразлау, яз башы табиги кvренешләргә каршы тору чаралары, коч һәм чараларнын су басуга әзерлеге, язгы су басуга халыкнын иминлеген тәэмин итv, су басу нәтижәләрен киметv буенча башкарыла торган чаралар комплексы турында Светлана Евгеньевна Хлевина (Мордовия метеорология һәм әйләнә тирә мохит мониторингы vзәге начальнигы), Андрей Геннадьевич Наумов (РМ гражданнар оборонасы эшләре һәм гадәттән тыш хәлләр буенча Дәvләт комитеты рәисе), Юрий Александрович Белоусов (Баш идарә начальнигы урынбасары - гражданнар оборонасы һәм халыкны саклау идарәсе начальнигы), Алексей Александрович Любимов (Югары Волга БВУ житәкчесе урынбасары - Мордовия буенча ОВР начальнигы), Александр Джигантович Трегулов (Мордовия буенча Россия МЧС Баш идарәсенен ГИМС vзәге начальнигы) сойләделәр.
Белгечләр Мордовиядә быелгы язгы су басу сонгы елларда ин шаукымлысы булыр дип фаразлый. Ә иртә агып чыгу һава температурасынын кvтәрелvе һәм янгырлар белән анлатыла. Тунган жир суны vзләштерми, шуна кvрә ул остә бара. «Эретvне акрынайтуга ометләнергә кирәкми, ә су шунда ук китмәячәк. Жомгага янгырлар кабат котелә, бу су кvтәрелv ихтималын арттыра. Пикны боз эри башлагач һәм елгалар ярларыннан чыккач котәчәкбез»,- дип саный Мордовия ЦГМС житәкчесе Светлана Евгеньевна Хлевина. Ул Исса елгасында су дәрәжәсенен куркыныч билгесенә кадәр нибары 30 сантиметр, Инсарда 76 калганын билгеләп vтте.
Мордовиядә 150ләп вакытлыча урнаштыру пункты су баскан территорияләрдә яшәvчеләрне кабул итәргә әзер. «2012 ел тәжрибәсе буенча шуны әйтә алам: бу пунктларга кvченергә теләvчеләр аз иде, - ди РМ Гражданнар оборонасы һәм гадәттән тыш хәлләр буенча дәvләт комитеты рәисе Андрей Наумов. - Кvпчелек кеше туганнары һәм танышлары белән кала. Шулай да, мондый пунктлар бар, алар нигездә мәгариф, спорт, социаль объектлар биналарында урнашкан. Саранскида бу кунакханәләр һәм хостеллар».
Андрей Наумов сvзләренчә, быел су басу белән бәйле хәл торле сценарийлар буенча vсәргә момкин, һәр нәрсәгә әзер булырга кирәк.
Чыгышларда яз башу ташуына әзер булырга чакырдылар. Су батырган урыннарда эш алып барыла, ярдәм кvрсәтелә һәм су батырмасын очен барлык чаралар да башкарыла.

Наилә НАСЫРОВА